

**Uchwała Nr XLIII.240.2014  
Rady Powiatu w Lesku  
z dnia 6 maja 2014 r.**

***w sprawie przyjęcia „Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2014 – 2019”***

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku poz. 595 ze zm.) oraz art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493 ze zm.)

**Rada Powiatu  
uchwala, co następuje:**

**§ 1**

Przyjmuje się do realizacji „Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2014 – 2019” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

**§ 2**

Wykonanie uchwały powierza się Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku.

**§ 3**

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**PRZEWODNICZĄCY RADY**  
**Franciszek Krajewski**

**RADA POWIATU  
W LESKU**

**Załącznik**

**do uchwały Nr XLIII.240.2014**

**Rady Powiatu w Lesku**

**z dnia 6 maja 2014 r.**

**POWIATOWY PROGRAM  
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY  
W RODZINIE I OCHRONY OFIAR  
PRZEMOCY W RODZINIE  
NA LATA 2014-2019**

**Lesko 2014 r.**

## Spis treści

Wprowadzenie.....	3
I Przemoc w rodzinie – charakterystyka zjawiska.....	4
1.1 Definicja.....	4
1.2 Rodzaje przemocy.....	5
1.3 Cykl przemocy domowej.....	7
1.4 Przemoc w rodzinie w dokumentach prawnych.....	8
II Skala zjawiska przemocy w rodzinie w oparciu o dane z terenu powiatu leskiego.....	9
2.1 Dane Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie SOS w Lesku.....	9
2.2 Dane z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu leskiego.....	11
2.3 Dane z Komendy Powiatowej Policji w Lesku.....	14
III Zasady działania Programu.....	15
IV Cel główny oraz cele szczegółowe Programu .....	17
V Podstawowe nurty działań w ramach Programu.....	19
VI Realizatorzy Programu.....	20
VII Monitoring i ewaluacja oraz zasady finansowania.....	20

## **Wprowadzenie**

Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie jest jednym z zadań własnych powiatu, o którym mowa w art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.).

Podjęcie działań zmierzających do przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ograniczenia jej skutków jest jednym z celów szczegółowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Leskim na lata 2011 – 2018 przyjętej przez Radę Powiatu w Lesku Uchwałą Nr IV/18/11 z dnia 21 stycznia 2011 r.

Zjawisko przemocy w rodzinie zostało zdefiniowane w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie bądź zaniechanie działań naruszające prawa albo dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc doznana w rodzinie rodzi konsekwencje niezmiernie głębokie i szkodliwe, może być skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy, styl życia. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi.

Jednym z celów niniejszego programu, zasługującym na podkreślenie, jest podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie. Realizacja tego celu jest bardzo istotna ponieważ choć coraz więcej mówi się o zjawisku przemocy w rodzinie, to w świadomości społecznej wciąż funkcjonuje wiele niebezpiecznych mitów i stereotypów na ten temat. Przykładowo stereotyp „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać”, powoduje, iż ludzie uwikłani w zjawisko przemocy nie szukają pomocy na zewnątrz, a świadkowie przemocowych zachowań ignorują je,

wzmacniając tym samym poczucie bezkarności u sprawców. To tylko jeden przykład destrukcyjnych przekonań społeczeństwa, jednakże należy zaznaczyć, iż jest ich wiele, co niewątpliwie prowadzić może do bardzo poważnych konsekwencji, także społecznych.

W sytuacji, gdy rodzina stanowi źródło przemocy konieczne jest działanie instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. W tym celu tworzone są programy przeciwdziałania przemocy oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Niniejszy program zawiera cele, których realizacja ma przyczynić się do zmniejszenia skali zjawiska przemocy na terenie powiatu leskiego, zniwelowania jej negatywnych zjawisk oraz wypracowania skutecznych metod postępowania w sytuacji występowania przemocy w rodzinie.

## **I. Przemoc w rodzinie –charakterystyka zjawiska**

### **1.1 Definicja**

Zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 29 lipca 2005 r., przemoc w rodzinie należy rozumieć, jako „jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt. 1 (członków rodziny: przez określenie członek rodziny należy rozumieć osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 §11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz.553, z późn. zm.), a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym i psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemocą w rodzinie nazywamy każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny naruszające jego godność oraz podstawowe prawa i wolności, powodujące cierpienia i szkody.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że: jest intencjonalna – jest zamierzonym, celowym działaniem człowieka nakierowanym na kontrolowanie i podporządkowanie ofiary, odbywa się w warunkach nierównych sił –sprawca ma i wykorzystuje przewagę (fizyczną,

psychiczną lub ekonomiczną) nad ofiarą, prowadzi do naruszenia podstawowych praw i wolności ofiary, powoduje cierpienie oraz naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody.

## 1.2. Rodzaje przemocy

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy i dokonywać się przy pomocy innych instrumentów:

- przemoc fizyczna – jest to wszelkiego rodzaju bezpośrednie działanie z użyciem siły, którego rezultatem jest nieprzypadkowe zranienie np. popychanie, obezwładnianie, policzkowanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką, pięścią lub przedmiotami, oblewanie wrzątkiem lub innymi substancjami żrącymi, użycie broni itp.

Objawy przemocy fizycznej: siniaki, ślady po uderzeniach w różnych częściach ciała, rany twarzy, głowy, ślady po oparzeniach, powtarzająca się opuchlizna, a także złamania, zwichnięcia, lęk przed rozbieraniem się, lęk przed dotykiem drugiej osoby, strój nieadekwatny do danej pory roku oraz pogody, nadmierna apatia lub agresja, noszenie ciemnych okularów nawet przy braku słońca.

- przemoc psychiczna – jest to działanie prowadzące do zniszczenia pozytywnego obrazu własnej osoby np. wyśmiewanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, narzucanie własnych poglądów, ciągłe krytykowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów, stosowanie gróźb, szantażowanie.

Objawy przemocy psychicznej: zaburzenia mowy (wynikające z napięcia nerwowego), moczenie i zanieczyszczanie się (zwłaszcza dzieci), bóle mięśni, zaburzenia snu, brak poczucia pewności siebie, niska samoocena, wycofanie, depresja, fobie i lęki, zachowania destrukcyjne, kłopoty z kontrolą emocji, poczucie krzywdy i winy, nieufność do innych, problemy w pracy i w szkole, zachowania agresywne w stosunku do innych osób, tendencja do uzależniania się od innych.

- przemoc seksualna – jest to wymuszenie różnego rodzaju niechcianych zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy np. nieakceptowane pieszczoty, praktyki

seksualne, seks z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia, krytykowanie zachowań seksualnych.

Objawy przemocy seksualnej: ciąża, choroby weneryczne, wirus HIV, infekcje dróg moczowo-płciowych, urazy pochwy, odbytu, przerwanie błony dziewiczej, krwawienia z narządów rodnych, infekcje jamy ustnej.

Wymienione objawy (oprócz ciąży, choroby wenerycznej) wyłącznie sugerują, iż są konsekwencją nadużycia seksualnego. Mogą one powstać z innych powodów. Same w sobie mają niewielką wartość diagnostyczną, ale stanowią ważny element rozpoznania wykorzystania seksualnego w powiązaniu ze stwierdzonymi objawami psychologicznymi i behawioralnymi: nadmierna erotyzacja dziecka: prowokacyjne i uwodzicielskie zachowania seksualne, erotyczne rysunki lub zabawy, agresja seksualna wobec rówieśników, wczesna lub nasilona masturbacja dziecięca, nieadekwatna do fazy rozwoju psychoseksualnego, nieadekwatny do poziomu rozwoju dziecka język dotyczący sfery seksualnej; obniżony nastrój; lęk, niepokój; poczucie winy, niska samoocena; myśli samobójcze; prostytutcja; zaburzenia odżywianie -anoreksja, bulimia

- przemoc ekonomiczna – jest to działanie mające na celu całkowite uzależnienie finansowe ofiary od sprawcy np. odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy, niezaspokajanie podstawowych potrzeb rodziny, okradanie, zaciąganie kredytów i zmuszanie do zaciągania pożyczek wbrew woli współmałżonka.

Objawy przemocy ekonomicznej: brak możliwości zaspokojenia własnych podstawowych potrzeb.

- zaniedbanie – nie zaspakajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych dziecka, odrzucenie emocjonalne, brak zainteresowania jego rozwojem, stanem zdrowia, higieną, właściwym odżywianiem i ubieraniem. Może dotyczyć osób starszych i niepełnosprawnych.

Objawy zaniedbania: częsta absencja w szkole lub przedszkolu, wagarowanie, brak przyborów szkolnych, ubiór nieadekwatny do pory roku, niedożywienie, zaniedbanie pod względem higienicznymi zdrowotnym, bierność i apatia.

### 1.3. Cykl przemocy domowej

Przemoc w rodzinie zwykle powtarza się według określonych prawidłowości. W cyklu przemocy wobec bliskich można wyróżnić trzy następujące po sobie fazy:

#### Faza narastającego napięcia

Początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe. Przyczyna takiej sytuacji może tkwić poza rodziną, czasem są to błahe, drobne nieporozumienia powodujące wzrost napięcia i w związku z tym zaczyna pojawiać się agresja.

#### Faza ostrej przemocy

W tej fazie napięcie, które narastało w sprawcy znajduje upust. Zachowanie staje się bardzo nieprzewidywalne, gwałtowne. Wybuchy gniewu mogą wywołać małe drobiazgi np. pozostawienie jakiejś rzeczy w danym miejscu, opóźnienie posiłku. Dochodzi do eksplozji zachowań agresywnych, które mogą objawiać się biciem pięściami, przedmiotami, kopaniem, grożenie bronią, duszeniem. Można zaobserwować również silne natężenie agresji słownej. Skutki użytej przemocy mogą być różne, te fizyczne to m.in. podbite oko, siniaki i otarcia, wybity ząb, połamane kości, obrażenia wewnętrzne, poronienie, a nawet śmierć. Od strony psychologicznej następstwem doznawania przemocy może być apatia, depresja, a nawet samobójstwo.

#### Faza miodowego miesiąca

Faza skruchy i okazywania miłości, sprawca jakby na nowo uwodzi ofiarę. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Przekonuje ofiarę, że teraz będzie inaczej, że sytuacja więcej się nie powtórzy. Ofiary mu wierzą, bo wbrew zdrowemu rozsądkowi, w głębi serca tego właśnie pragną. I jeśli nawet przed chwilą były gotowe uciec, zostają. W tej fazie ofiary najczęściej decydują się na wycofanie skargi. Sprawca nie jest w stanie długo wytrzymać w takiej roli. Z jakiegoś powodu znowu wraca napięcie i wszystko zaczyna się od nowa.

Cykle takie mogą trwać przez wiele lat. Przemoc z czasem nasila się, za każdym razem jest coraz gorzej. Akty przemocy stają się coraz bardziej brutalniejsze, bardziej



wyrafinowane. Ta faza cyklu przemocy ma niezwykle silny wpływ na pozostawanie osoby jej doznającej w krzywdzącym związku. To tutaj powstają złudne nadzieje, że sprawca zmieni się. Łatwo pod wpływem tego co dzieje się w tej fazie, zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch etapów. Cykle takie mogą trwać przez wiele lat, przy czym zwykle skracają się fazy „miodowego miesiąca”, wydłużają i bardziej dramatycznie przebiegają fazy narastania napięcia i gwałtownej przemocy. To, co kiedyś było w fazie „miodowego miesiąca” przyjemności przekształca się w unikanie przykrości, bólu i cierpienia. Po pewnym czasie faza miodowego miesiąca zanika całkowicie i pozostają tylko dwie fazy.

Stosowanie przemocy prowadzi do niskiej samooceny ofiary, poczucia bezsilności, ciągłego niepokoju, depresji, chorób związanych ze stresem. Szczególnie dramatyczne konsekwencje przemocy zauważa się u dzieci. Powoduje ona, bowiem w ich psychice nieodwracalne skutki, które mogą dać znać o sobie dopiero w dorosłym życiu. Dlatego też większość ofiar przemocy potrzebuje pomocy innych, bez tego same nigdy nie zdobędą się na odwagę, żeby przeciwstawić się stosowaniu wobec nich przemocy.

Z uwagi na powyższe fakty konieczne jest podjęcie działań zmierzających w kierunku edukacji społeczeństwa, dostarczając wiedzy o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie z problemem. Niezbędne jest również zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej ofiarom przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem krzywdzonych dzieci, osób zależnych i starszych.

#### **1.4. Przemoc w rodzinie w dokumentach prawnych**

Podstawy prawne w Polsce:

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r., nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r., nr 125, poz. 842),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2013.182 j. t.)
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012. 1356 j. t.)
- ustawa z dnia 15 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2012.788 j. t.)

- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r., nr 89, poz. 555).

Inne dokumenty:

- „Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”,
- „Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”

Dokumenty Unii Europejskiej :

- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000 roku,
- Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 r.

## II. Skala zjawiska przemocy w rodzinie w oparciu o dane dotyczące powiatu leskiego

### 2.1 Dane Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie SOS w Lesku

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie - jednostka czynna całą dobę, znajdująca się przy ul. Jana Pawła II 18B, której głównym zadaniem, jako ośrodka, jest udzielenie kompleksowej profesjonalnej pomocy i wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie, w tym tymczasowego schronienia. Posiada 18 miejsc dla dorosłych i 2 łóżeczka. Spełnia wszystkie wymagania rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno- edukacyjne (Dz. U. Nr 50, poz. 259).

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających ze schroniska dla ofiar przemocy w rodzinie na przełomie trzech ostatnich lat:

**Tabela 1 Wykaz osób korzystających z porad i schronienia w SOW SOS w Lesku w latach 2011 – 2013**

Lata	2011	2012	2013	Suma
Liczba osób korzystających z pomocy SOW <u>ambulatoryjnie</u>	91	102	98	291

<b>Liczba osób korzystających z pomocy SOW wraz ze schronieniem (w tym udział w grupach psychoedukacyjnych)</b>	<b>47 (19)</b>	<b>47 (21)</b>	<b>58 (27)</b>	<b>152 (67)</b>
<b>Liczba udzielonych porad ambulatoryjnie: (prawnych, socjalnych, pedagogicznych, psychologicznych, rozmowy wspierające, interwencja kryzysowa)</b>	<b>137</b>	<b>134</b>	<b>142</b>	<b>413</b>
<b>Liczba udzielonych usług (j.m. osobodzień) osobom korzystającym z SOW SOS (<u>ze schronieniem</u>)</b>	<b>3298</b>	<b>2340</b>	<b>3134</b>	<b>8772</b>

Wszystkie osoby zgłaszające się do SOS mogą skorzystać ze specjalistycznej pomocy m.in. psychologicznej, prawnej, pedagogicznej oraz innych form pomocy, których podstawowym celem jest wyeliminowanie negatywnych skutków kryzysowych zdarzeń oraz zredukowanie powstałych w ich efekcie urazów.

Liczba zgłaszających się do SOS ofiar przemocy w rodzinie jest uzależniona od działalności innych służb i jednostek, które w ramach swojej działalności spotykają się w sposób bezpośredni ze zjawiskiem przemocy domowej w środowiskach rodzinnych (np. MOPS, policja, szkoły, placówki służby zdrowia).

SOW podejmując i prowadząc działania interwencyjne w stosunku do osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz udzielając stosownej pomocy i wsparcia, m.in. poradnictwa specjalistycznego, sprawia, że powiat zapewnia osobom dotkniętym przemocą domową profesjonalną pomoc spełniając nie tylko prawne, ale i społeczne wymagania w tym zakresie, nie tylko mieszkańcom powiatu leskiego, ale i sanockiego, bieszczadzkiego, brzozowskiego i innych. Ośrodek dysponuje 20 miejscami w 6 pokojach z łazienkami, kuchnią, pralnią, 2 świetlicami. Ośrodek działa całodobowo i całorocznie. Przyjmuje osoby dotknięte przemocą fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną – bezpłatnie i bez skierowania.

W ośrodku można przebywać do 3 miesięcy, w szczególnie uzasadnionych przypadkach dłużej. W tym czasie specjaliści opracowują plan pomocy, oraz otaczają osobę

pomocą socjalną, pedagogiczną, medyczną, psychologiczną i prawną. Obejmuje swoim zasięgiem województwo podkarpackie ze szczególnym uwzględnieniem powiatów leskiego, bieszczadzkiego i sanockiego. Były też klientki z Pomorza i Śląska. Zauważa się tendencję, że więcej jest klientek z powiatów ościennych prawdopodobnie ze względu na większą anonimowość uzyskiwanej pomocy.

## **2.2 Dane z ośrodków pomocy społecznej na terenie powiatu leskiego**

W skład powiatu leskiego wchodzi 5 gmin - 4 gminy wiejskie (Baligród, Cisna, Olszanica i Solina z. s w Polańczyku) oraz jedna gmina miejsko- wiejska (Lesko), które zapewniają realizację zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przypisanych gminie.

Zjawisko przemocy w rodzinie nie tylko spełnia wymogi kryteriów trudnej sytuacji życiowej, z których wynika obowiązek interwencji i wsparcia ze strony pomocy społecznej, ale także jest wymienione wprost w spisie sytuacji, z powodu których pomoc społeczna jest zobowiązana podejmować działania. Bezpośrednią pomocą rodzinom, w których występuje przemoc bądź w przypadkach jej podejrzenia, zajmują się pracownicy socjalni. Pomoc może być świadczona w formie pieniężnej (różnego rodzaju zasiłki) i niepieniężnej (np. praca socjalna, pomoc rzeczowa, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, schronienie, usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia, mieszkania chronione, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, szkolenia, poradnictwo rodzinne itd.). Ponadto na terenie każdej gminy funkcjonuje kwestionariusz „Niebieska Karta” - jako załącznik do kwestionariusza rodzinnego wywiadu środowiskowego. Wypełnianie niebieskich kart przez pracowników socjalnych jest nie tylko wymogiem ustawowym, który może pomóc w ukaraniu sprawcy, ale przede wszystkim otwiera szansę ofiarom przemocy w rodzinie na oferowane dla nich w mieście formy pomocy i wsparcia, z których mogą w pełni skorzystać.

Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie zarejestrowanych w poszczególnych ośrodkach pomocy społecznej oraz najważniejsze działania podejmowane na rzecz osób uwikłanych w przemoc w rodzinie na przestrzeni trzech ostatnich lat:

**Tabela 2 Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lesku**

Lata	2011	2012	2013
Liczba przyjętych zgłoszeń o występowaniu przemocy w rodzinie	22	17	16
Liczba rodzin korzystających z pomocy ośrodka z powodu przemocy w rodzinie	22	17	16
Liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta”	22	17	16
Liczba osób korzystających z terapii i specjalistycznego poradnictwa (np. psychologiczne, prawne)	42	41	35
Liczba osób, które zostały skierowane do specjalistycznych ośrodków wsparcia, w tym np. do Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie SOS w Lesku	1	0	2
Ilość spraw rozpatrywanych przez interdyscyplinarne zespoły ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	22	17	16

**Tabela 3 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baligrodzie**

Lata	2011	2012	2013
Liczba przyjętych zgłoszeń o występowaniu przemocy w rodzinie	0	1	0
Liczba rodzin korzystających z pomocy ośrodka z powodu przemocy w rodzinie	0	1	0
Liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta”	0	2	0
Liczba osób korzystających z terapii i specjalistycznego poradnictwa (np. psychologiczne, prawne)	0	0	0
Liczba osób, które zostały skierowane do specjalistycznych ośrodków wsparcia, w tym np. do Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie SOS w Lesku	0	3	0
Ilość spraw rozpatrywanych przez interdyscyplinarne zespoły ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	0	2	0

**Tabela 4 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Cisnej**

Lata	2011	2012	2013
Liczba przyjętych zgłoszeń o występowaniu przemocy w rodzinie	0	3	2
Liczba rodzin korzystających z pomocy ośrodka z powodu przemocy w rodzinie	0	2	2
Liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta”	0	3	2
Liczba osób korzystających z terapii i specjalistycznego poradnictwa (np. psychologiczne, prawne)	0	0	1
Liczba osób, które zostały skierowane do specjalistycznych ośrodków wsparcia, w tym np. do Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie SOS w Lesku	0	0	0
Ilość spraw rozpatrywanych przez interdyscyplinarne zespoły ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	0	3	2

**Tabela 5 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olszanicy**

Lata	2011	2012	2013
Liczba przyjętych zgłoszeń o występowaniu przemocy w rodzinie	1	16	10
Liczba rodzin korzystających z pomocy ośrodka z powodu przemocy w rodzinie	0	0	3
Liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta”	1	16	10
Liczba osób korzystających z terapii i specjalistycznego poradnictwa (np. psychologiczne, prawne)	1	1	0
Liczba osób, które zostały skierowane do specjalistycznych ośrodków wsparcia, w tym np. do Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie SOS w Lesku	0	0	1
Ilość spraw rozpatrywanych przez interdyscyplinarne zespoły ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	1	16	10

**Tabela 6 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Solinie z. s w Polańczyku**

Lata	2011	2012	2013
Liczba przyjętych zgłoszeń o występowaniu przemocy w rodzinie	5	0	8
Liczba rodzin korzystających z pomocy ośrodka z powodu przemocy w rodzinie	3	0	1
Liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta”	2	0	8
Liczba osób korzystających z terapii i specjalistycznego poradnictwa (np. psychologiczne, prawne)	0	0	0
Liczba osób, które zostały skierowane do specjalistycznych ośrodków wsparcia, w tym np. do Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie SOS w Lesku	6	0	3
Ilość spraw rozpatrywanych przez interdyscyplinarne zespoły ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	0	0	8

### 2.3 Dane z Komendy Powiatowej Policji w Lesku

W przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie policja ma do odegrania niezmiernie ważną rolę i często od skuteczności interwencji zależy, czy pomoc udzielana przez inne służby będzie efektywna. Policjant musi umieć podjąć działania wobec sprawcy jak i ofiar, co zazwyczaj jest trudne, zwłaszcza w sytuacjach ostrej przemocy, gdy policjant skupia całą uwagę na powstrzymaniu sprawcy i nie ma możliwości jednocześnie prowadzić rozmowy z ofiarą przemocy. Zapewnienie bezpieczeństwa ofierze nie polega jedynie na działaniach doraźnych, np. odwiezieniu do izby wytrzeźwień nietrzeźwego sprawcy.

Interwencje domowe: w wielu przypadkach dzięki temu, że podczas interwencji domowej wypełniana jest „Niebieska Karta”, ofiary przemocy podejmują działania mające na celu m.in. ukaranie sprawcy za jego zachowania. Zasadnym jest więc kontynuowanie działań, polegających na udziale pracowników służb społecznych (pracownicy OPS) razem z policją w interwencjach domowych. Zadaniem pracowników służb społecznych uczestniczących w interwencjach wraz z policją jest nawiązanie kontaktu z osobą doznającą przemocy w rodzinie, podjęcie stosownych do okoliczności działań interwencyjnych oraz wskazanie możliwości dalszego skorzystania z pomocy i wsparcia odpowiednich służb i placówek w mieście, dając jednocześnie funkcjonariuszom policji profesjonalne wsparcie.

Poniższa tabela przedstawia ilość interwencji domowych podejmowanych przez Powiatową Komendę Policji w Lesku oraz ilość uruchomionej procedury „Niebieskiej Karty” na przestrzeni ostatnich trzech lat:

**Tabela 7 Dane dotyczące stwierdzonej przemocy w rodzinie na terenie powiatu leskiego w wyniku działań KPP w Lesku**

<b>Lata</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>
<b>Liczba interwencji domowych</b>	<b>439</b>	<b>477</b>	<b>453</b>
<b>W tym przypadki użycia przemocy</b>	<b>52</b>	<b>27</b>	<b>9</b>
<b>Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”</b>	<b>9</b>	<b>26</b>	<b>18</b>
<b>Liczba sprawców przemocy w rodzinie będących pod wpływem alkoholu</b>	<b>46</b>	<b>22</b>	<b>17</b>

Ośrodek Wsparcia na podstawie z art. 29 ust.2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r., o ochronie danych osobowych (Dz.U.02.101.926 - j.t.) oraz art. 9d ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U.05.180.1493 z póź. zmian.) *przedstawiciele podmiotów, o których mowa w ust. 2, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy(...).*zawsze zwraca się z prośbą do właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby dotkniętej przemocą i podejrzanego o jej stosowanie o przekazywanie pisemnych informacji dotyczących rodzin, w których zachodzi przemoc, organom administracji rządowej i jednostkom samorządu terytorialnego bądź podmiotom, którym zleciły one realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zgodnie z procedurą ustawową; podejmowania współpracy z przedstawicielami organów administracji rządowej i samorządowej, organizacji pozarządowych oraz kościołów i związków wyznaniowych na rzecz rodzin dotkniętych przemocą.

### **III. Zasady działania programu**

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oparty jest na zasadach:

- wzajemnej współpracy i współdziałania organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych i kościołów oraz związków wyznaniowych (zgodnie z ustawą z dnia



24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej), a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem występowania przemocy,

- jawności działania organów władzy publicznej oraz podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie przeciwdziałania przemocy z poszanowaniem godności osoby,
- szczególnej ochrony dzieci z zachowaniem ich prawa do wychowania w rodzinie, poprzez udzielenie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania.

W związku z powyższym, realizatorzy programu oraz podmioty współpracujące dołożą wszelkich starań, aby realizacja programu przebiegała sprawnie i skutecznie oraz. aby podejmowane w ramach programu działania przebiegały w atmosferze partnerstwa, dobrej woli i zrozumienia zjawiska przemocy w rodzinie przy przyjęciu głównych w programie założeń, którymi są:

- Za najważniejsze uznaje się bezpieczeństwo ofiary przemocy w rodzinie.
- Za przemoc w rodzinie zawsze odpowiedzialny jest sprawca przemocy, bez względu na to, co zrobiła ofiara.
- Nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka.
- Nie ma żadnego uzasadnienia ani usprawiedliwienia dla przemocy w rodzinie.
- Podstawowym celem jest zatrzymanie przemocy, bez tego pomoc jest bezskuteczna.
- Ofiara przemocy w rodzinie cierpi najbardziej na skutek wielokrotnego urazu i w jej stronę muszą być ukierunkowane pierwsze działania.

Program skierowany będzie do rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy, a także do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w tym:

- dzieci,
- współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych,
- osób starszych,
- osób niepełnosprawnych

- osób stosujących przemoc w rodzinie,
- świadków przemocy w rodzinie.

#### **IV. Cel główny oraz cele szczegółowe Programu**

Celem głównym Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2019 jest przeciwdziałanie przemocy, poprzez zwiększenie skuteczności pomocy dla rodzin, w których występuje przemoc oraz podejmowanie odpowiednich działań korekcyjno - edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc.

Cele szczegółowe Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2019 to:

1 Cel szczegółowy - zwiększenie dostępu do specjalistycznego wsparcia dla ofiar przemocy.

Zadania do realizacji:

- opracowanie i realizacja programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego, socjalnego),
- prowadzenie poradnictwa i terapii rodzinnej,
- zapewnienie wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, sądem, policją, placówką służby zdrowia

Wskaźniki osiągnięcia celu szczegółowego to: liczba osób, które skorzystały z programów profilaktycznych, liczba osób, którym udzielono specjalistycznego poradnictwa i terapii rodzinnej, liczba osób, które skorzystały z usług w ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie

2 Cel szczegółowy - redukcja zachowań agresywnych i nabycie nowych umiejętności służących rozwiązaniu konfliktów, sporów w rodzinie.

Zadania do realizacji:

- opracowanie i realizacja programów korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Wskaźniki osiągnięcia celu to liczba sprawców przemocy, które brały udział w programie korekcyjno- edukacyjnym dla sprawców przemocy oraz liczba osób, które ukończyły udział w programie

3 Cel szczegółowy - budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy.

Zadania do realizacji:

- współpraca pomiędzy instytucjami działającymi w zakresie pomocy osobom i rodzinom będącym w kryzysie, w tym m.in. wymiaru sprawiedliwości, ochrony zdrowia, policji, pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, oświaty,
- wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, poprzez uczestniczenie w szkoleniach, konferencjach, naradach,
- udział w pracach gminnych zespołów interdyscyplinarnych i grupach roboczych.

Wskaźniki osiągnięcia celu to liczba spraw rozpatrywanych we współpracy przez instytucje zajmujące się problematyka przemocy w rodzinie oraz ilość posiedzeń gminnych zespołów interdyscyplinarnych, w których wzięły udział przedstawiciele instytucji realizujących Program.

4 Cel szczegółowy - diagnozowanie zjawiska przemocy na terenie powiatu leskiego

Zadania do realizacji:

- zbieranie danych zastanych od instytucji działających w na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- udział w spotkaniach gminnych zespołów interdyscyplinarnych.

Wskaźniki osiągnięcia celu to ilość danych pozyskanych od instytucji działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

5 Cel szczegółowy - zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

Zadania do realizacji:

- upowszechnianie materiałów informacyjno- edukacyjnych na temat przemocy w rodzinie i jej negatywnych skutków,
- organizowanie szkoleń dla osób zajmujących się problematyką przemocy na terenie powiatu,
- opracowanie i realizacja kampanii edukacyjnych,

- współpraca ze szkołami z terenu powiat leskiego w zakresie zwiększenia świadomości uczniów i ich rodziców na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

Wskaźniki osiągnięcia celu: liczba wydanych materiałów informacyjno- edukacyjnych (ulotki, plakaty, artykuły w lokalnej prasie); liczba zorganizowanych szkoleń i kampanii edukacyjnych.

## **V. Podstawowe nurty działań w ramach Programu**

1. **Działania uprzedzające:** diagnozujące, informacyjne, edukacyjne, kierowane do ogółu społeczeństwa, a także do osób pracujących z ofiarami i sprawcami przemocy w rodzinie:
  - poszerzenie wiedzy na temat rozmiarów przemocy w rodzinie,
  - podniesienie poziomu wrażliwości społecznej na zjawisko przemocy w rodzinie,
  - szkolenie służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
2. **Działania interwencyjne:** opiekuńcze i terapeutyczne, kierowane do ofiar przemocy w rodzinie oraz pouczające i izolujące, kierowane do sprawców przemocy w rodzinie:
  - stworzenie organizacyjnych i kadrowych warunków do udzielania profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
  - zapobieganie kontaktowaniu się sprawców przemocy w rodzinie z osobami pokrzywdzonymi.
3. **Działania wspierające:** psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne i inne, kierowane do ofiar przemocy w rodzinie:
  - wspieranie ofiar przemocy w rodzinie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej oraz w przerwaniu cyklu przemocy, a także zapobieganie kolejnym aktom przemocy w rodzinie.
4. **Działania korekcyjno- edukacyjne:** kierowane do sprawców przemocy w rodzinie:
  - powstrzymanie sprawców i zakończenie przemocy w rodzinie.

## **VI. Realizatorzy Programu oraz podmioty współpracujące przy realizacji**

### 1. Realizatorzy programu:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lesku
- Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Lesku
- Wydział Oświaty, Kultury, Sportu i Promocji Starostwa Powiatowego w Lesku,
- Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Lesku.

### 2. Podmioty współpracujące przy realizacji Programu:

- Komenda Powiatowa Policji,
- Prokuratura Rejonowa,
- Sąd Rejonowy,
- Kuratorzy Sądowi,
- Gminne zespoły interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Gminne i Miejsko – Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej
- Szkoły ponadgimnazjalne,
- Organizacje pozarządowe

### 3. Podmioty zewnętrzne.

W realizacji Programu mogą uczestniczyć również inne organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe oraz inni partnerzy zewnętrzni, w tym media. W miarę potrzeb do współpracy przy realizacji programu mogą być zapraszani eksperci (w zależności od celu i rodzaju zadania).

## **VII. Monitoring i ewaluacja oraz zasady finansowania**

Zakłada się, że Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie będzie realizowany w latach: 2014 – 2019.

Głównym realizatorem Programu będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku oraz Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie SOS w Lesku. Instytucje te będą również odpowiedzialne za monitoring i ewaluację Programu. Monitoring programu będzie polegał na zbieraniu danych dotyczących zrealizowanych zadań od podmiotów zaangażowanych w jego realizację. W celu ocenienia czy Program osiąga założone cele sporządzana będzie corocznie sprawozdawczość z wykonania zadań oraz analiza zbieranych informacji nt. realizacji działań ujętych w Programie. Program ma

charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych powiatu.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku będzie przedkładał Radzie Powiatu w Lesku roczne sprawozdanie z realizacji Programu, które będzie stanowiło integralną część corocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku. Informacje o realizacji m.in. programów korekcyjno- edukacyjnych i programów profilaktycznych przekaze PCPR instytucja odpowiedzialna za ich realizację tj. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie SOS w Lesku.

Realizacja zadań Programu finansowana będzie w ramach środków własnych jednostek organizacyjnych powiatu leskiego (w zakresie ich zadań statutowych i ustawowych) a także ze źródeł zewnętrznych ( w tym środki z budżetu państwa oraz środków unijnych).

PRZEWODNICZĄCY RADY  
*Franciszek Krajewski*